

Urszula Nowicka

Doktorat ks. Roberta Dębińskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 52/1-2, 431-435

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wydarzeń na arenie eklezjalnej i społecznej, i to w sposób wielowątkowy. Ponadto obrazuje ona skalę rozwoju w świecie dziedzictwa kolbiańskiego, które dotychczas nie doczekało się równie kompleksowego opracowania. Wyraził także nadzieję, że przeprowadzone badania przyczynią się do większego zainteresowania się problematyką prawnokanoniczną.

Obydwaj recenzenci wskazali pozytywne jak i negatywne walory dysertacji Ks. mgr Jarosława Kodzia i w końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Podkreślili też, że Autor dobrze zrealizował swe badawcze zamierzenia.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała Ks. Jarosławowi Kodzia stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

ks. Marek Saj CSsR

DOKTORAT KS. ROBERTA DĘBIŃSKIEGO

Dnia 28 października 2008 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgr Roberta Dębińskiego, absolwenta wyżej wymienionego Wydziału, kapelana wojskowego w parafii wojskowej pw. N. M. P. Królowej Polski w Garnizonie Olsztyn. Doktorant przedstawił Radzie Wydziału rozprawę zatytułowaną *Ochrona prawa do wolności myśli, sumienia i religii w umowach międzynarodowych o zasięgu uniwersalnym oraz w Deklaracji Soboru Watykańskiego II – Dignitatis Humanae. Studium prawnoporównawcze*. Przedmiotowa praca napisana została na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, pod kierunkiem naukowym ks. prof. UKSW dr hab. Krzysztofa Warchałowskiego. Z kolei recenzentami rozprawy byli ks. bp dr hab. Tadeusz Płoski, biskup połowy WP oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski (UKSW).

Prawo do wolności religijnej jest jednym z fundamentalnych praw przysługujących człowiekowi, którego źródło tkwi w godności osoby ludzkiej. Stąd prawo to przysługuje każdemu człowiekowi w równym stopniu i to niezależnie od aktów prawa stanowionego. A mimo to istnieje szereg dokumentów, które ochronę tego prawa gwarantują, i to dokumentów zarówno międzynarodowych o charakterze globalnym, jak również proklamujących nauczanie Kościoła katolickiego w tym

względnie. Tak określone założenie upoważnia do stwierdzenia, iż problematyka podjęta przez Ks. Doktoranta w jego dysertacji doktorskiej jest naukowo i społecznie ważna. Zakłada bowiem analizę prawną wolności religijnej, przy zastosowaniu także metody porównawczej, która pozwala na konfrontację gwarancji i zakresu ochrony przedmiotowego prawa w deklaracjach, paktach i konwencjach prawa międzynarodowego oraz w deklaracji Soboru Watykańskiego II *Dignitatis Humanae*.

Przedstawiona Radzie Wydziału rozprawa doktorska składa się z następujących elementów: skróty, wstęp, część pierwsza, podzielona na sześć rozdziałów, część druga, zakończenie oraz bibliografia. Na uwagę zasługuje konsekwencja metodologiczna Autora w zakresie realizacji kolejnych rozdziałów pracy oraz wnioski stanowiące podsumowania analizy kolejnych dokumentów.

We wstępie dysertacji Autor określa wolność religijną jako zasadniczy przedmiot swoich badań, a także przedstawia cele, do jakich będzie dążył w przeprowadzanych przez siebie analizach. Uzasadnia także konieczność podziału dysertacji na dwie części, będącego odzwierciedleniem materiału źródłowego, w oparciu o który dokonana jest realizacja tematu pracy.

W konsekwencji pierwsza część pracy obejmuje swym zakresem analizę poszczególnych umów prawa międzynarodowego, pod kątem ochrony prawa do wolności myśli, sumienia i religii. Sześć kolejnych rozdziałów tej części dysertacji poświęconych zostało zatem poszczególnym dokumentom prawa międzynarodowego o zasięgu uniwersalnym, czyli: Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 1948 r., Międzynarodowemu Paktowi Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r., Międzynarodowemu Paktowi Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 r., Deklaracji w Sprawie Wylimitowania Wszelkich Form Nietolerancji i Dyskryminacji Opartych na Religii lub Przekonaniach z 1981 r., Konwencji o Prawach Dziecka z 1989 r. oraz Deklaracji w Sprawie Praw Osób Należących do Mniejszości Narodowych lub Etnicznych, Religijnych i Językowych z 1992 r. W oparciu o nie dokonał Autor szczegółowej analizy źródła prawa do wolności religijnej, jej zakresu podmiotowego, przedmiotowego, ograniczeń zgodnych z wymogami dobra wspólnego, zakazu dyskryminacji dotyczącego tej wolności, a także obowiązków państwa względem ochrony prawa do wolności myśli, sumienia i religii.

W rozdziale pierwszym Doktorant zwrócił uwagę, iż uchwalenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka jest pierwszym w historii przypadkiem stworzenia przez społeczność międzynarodową dokumentu o zasięgu uniwersalnym, którego celem stała się walka o podstawowe prawa przynależne każdej osobie ludzkiej. Mimo że Deklaracja nie ma charakteru wiążącego dla państw, ale stanowi *rodzaj politycznego manifestu o moralnie obligatoryjnym charakterze*, to spotkała się z szerokim poparciem międzynarodowej opinii publicznej i wzorem dla późniejszych, licznych konwencji i deklaracji prawnych. Konsekwencją godności osoby ludzkiej,

jako źródła prawa do wolności religijnej, jest konieczność uznania, iż podmiotem tego prawa jest każdy człowiek. Mimo to Autor zwraca także uwagę na prawa rodziców, którzy korzystają z prawa pierwszeństwa w przypadku, gdy chodzi o edukację ich dzieci zgodnie z posiadanymi przekonaniami. W zakresie przedmiotowym Doktorant dokonuje interpretacji dwóch głównych uprawnień wymienionych w analizowanej Deklaracji, a mianowicie: prawa do zmiany religii bądź przekonań oraz prawa do uzewnętrzniania religii lub przekonań, w jednej z czterech form: nauczania, praktyk religijnych, sprawowania kultu i rytuałów. Zwraca także uwagę, iż ograniczenie prawa do wolności religijnej musi wynikać z przepisów prawa oraz służyć ochronie interesów zbiorowych.

Rozdział drugi Autor dysertacji poświęcił pierwszemu dokumentowi o charakterze wiążącym, czyli Międzynarodowemu Paktowi Praw Obywatelskim i Politycznym. Podobnie jak w rozdziale pierwszym, zwraca tu uwagę na godność osoby ludzkiej jako źródło gwarantowanego prawa oraz formy realizacji uprawnień wynikających z wolności religijnej, które w przedmiotowym dokumencie zostały niejako doprecyzowane. Dokonuje szczegółowej analizy możliwych ograniczeń w zakresie prawa do wolności myśli, sumienia i religii, zwracając uwagę na istnienie klauzuli szczegółowej oraz podkreśla, iż Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych jest pierwszym dokumentem międzynarodowym mówiącym o prawach osób należących do mniejszości i zobowiązującym państwa do ich przestrzegania.

W rozdziale trzecim Autor porusza przede wszystkim problematykę gwarancji dotyczących zapewnienia rodzicom oraz opiekunom prawnym prawa do wychowania religijnego i moralnego swoich dzieci, na których – w zakresie prawa do wolności religijnej – koncentruje swą uwagę Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.

Rozdział czwarty, zatytułowany *Ochrona wolności religijnej w Deklaracji w sprawie Wyeliminowania Wszelkich Form Nietolerancji i Dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach* poświęcony został problemowi nietolerancji i dyskryminacji, które stoją w sprzeczności względem godności osoby ludzkiej. Doktorant, po dokonaniu wykładni semantycznej tych pojęć, szczegółowo omawia zakres przedmiotowy prawa do uzewnętrzniania religii lub przekonań, wskazując poszczególne swobody wymienione w przedmiotowej Deklaracji.

Piąty rozdział pracy poświęcony został prawom, jakie w zakresie wolności myśli, sumienia i religii przysługują dziecku, a które gwarantowane są w Konwencji o Prawach Dziecka. W tym zakresie dokonał nie tylko analizy podmiotowości prawnej dziecka, ale także praw i obowiązków spoczywających na rodzicach oraz obowiązkach państwa w zakresie nie tylko respektowania tych praw, ale także podejmowania określonych działań umożliwiających ich realizację.

Przedmiotem ostatniego, szóstego rozdziału pierwszej części pracy, jest prawo do wyznawania i praktykowania swojej religii oraz do skutecznego uczestniczenia w życiu religijnym osób należących do mniejszości. Ich analiza została przez Doktoranta dokonana również w konfrontacji z innymi prawami gwarantowanymi mniejszościom przez Deklarację w sprawie Praw Osób Należących do Mniejszości Narodowych lub Etnicznych, Religijnych i Językowych, a mianowicie: z prawem do korzystania z własnej kultury, do używania własnego języka, do zakładania i utrzymywania własnych stowarzyszeń oraz ustanawiania i utrzymywania kontaktów z innymi osobami należącymi do mniejszości.

Druga część pracy stanowi analizę ochrony prawa do wolności religijnej, zawartej w Deklaracji Soboru Watykańskiego II *Dignitatis Humanae*, choć Autor w swoich badaniach kilkakrotnie odwołuje się także do Deklaracji soborowej o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis* oraz do doktrynalnych wypowiedzi papieży posoborowych. Rozważania Doktoranta rozpoczyna rys historyczny zagadnienia w nauczaniu Kościoła, natomiast w dalszej kolejności omawia Autor źródło wolności religijnej, jej zakres, możliwości ograniczenia, uprawnienia i zadania państwa, Kościoła i szkoły względem wolności religijnej oraz ochronę przed dyskryminacją. Zwraca uwagę, iż źródłem wolności religijnej jest zawsze, a więc także w ujęciu omawianej deklaracji soborowej, godność osoby ludzkiej, będąca jednocześnie podstawą podmiotowości prawnej każdego człowieka w zakresie omawianego prawa, które może mieć aspekt negatywny (wolność od przymusu) oraz pozytywny (swoboda manifestowania przekonań religijnych). Wskazuje, iż zgodnie z nauką Kościoła obok osoby fizycznej podmiotami wolności religijnej są także grupy ludzkie, w tym szczególnie rodzina oraz Kościół i wspólnoty religijne.

Zakończenie pracy stanowi przedstawienie umotywowanych wniosków, będących wynikiem przeprowadzonych analiz oraz komparatystycznych zestawień w zakresie ochrony prawa do wolności religijnej, zawartej w analizowanych dokumentach.

Obaj recenzenci wskazali zarówno pozytywne jak i negatywne walory dysertacji przedstawionej przez ks. mgr Roberta Dębińskiego i w końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Zgodnie również podkreślili trafność wyboru problematyki badawczej oraz to, że rozprawa ks. mgr. Roberta Dębińskiego stanowi interesujący krok w kierunku badania problematyki naukowo i społecznie ważnej, a Autor dobrze zrealizował swoje założenia badawcze.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny

wynik obrony, nadała ks. Robertowi Dębińskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Urszula Nowicka

DOKTORAT PANA ADAMA BARTCZAKA

Dnia 4 listopada 2008 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej Pana mgr Adama Bartczaka, absolwenta wyżej wymienionego Wydziału. Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Obrona ważności małżeństwa a poszukiwanie prawdy o małżeństwie w czynnościach obrońcy węzła małżeńskiego na podstawie spraw o stwierdzenie nieważności małżeństwa prowadzonych w trybunale Diecezji Łódzkiej w latach 1920-2006*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem Ks. prof. UKSW dr hab. Grzegorza Leszczyńskiego. Recenzentami rozprawy byli: Ks. prof. PAT dr hab. Tomasz Rozkrut z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz Ks. prof. UKSW dr hab. Tomasz Gałkowski z Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW.

Doktorant w swojej rozprawie doktorskiej wskazał na kilka podstawowych założeń swoich badań. Na samym początku podkreślił, że inspiracją dla podjęcia tejszy tematyki była dla niego rzeczywistość małżeństwa i prawdy o nim samym jaką przekazuje i broni Kościół w kontekście obecnej sytuacji społecznej, a także instytucja obrońcy węzła małżeńskiego jako charakterystyczna dla procesu kanonicznego o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Młodzi ludzie, stojący u progu życia, decydując się na małżeństwo traktują je jako swoistą tradycję, którą wynieśli z domów rodzinnych. Zauważyć można przy tym, iż coraz więcej domów i rodzin cierpi na skutek rozbicia czy też różnych nałogów. Dzieci dorastają w niepełnych rodzinach pozbawione podstawowych wzorców życia. Coraz częściej też nie potrafią funkcjonować w związku, nawiązywać relacji małżeńskich czy tworzyć wspólnoty. Przyczyny tego stanu są różne. Konsekwencją jednak takich sytuacji są rozpadające się małżeństwa oraz plaga rozwodów. Naprzeciw tych rzeczywistych problemów współczesnego świata i współczesnej rodziny staje Kościół głosząc jak zawsze odwieczne i niezienne prawdy. Jedną z nich jest prawda o małżeństwie. Kościół ukazuje małżeństwo jako przymierze czy też wspólnotę dwojga osób ukierunkowaną na dobro małżonków oraz na zrodzenie i wychowanie potomstwa. Co więcej, ukazuje małżeństwo jako związek monogamiczny, oparty na wierności wzajemnej małżonków i nierozzerwalny.